Београд, 13. 5. 2022.

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ КСЕНИЈЕ МИЛОВАНОВИЋ „КЊИЖЕВНО ДЕЛО ПАТРИЈАРХА ДАНИЛА III (БАЊСКОГ) У РУКОПИСНОМ НАСЛЕЂУ“

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао Комисију:

Комисију је именовало Наставно-научно веће Филолошког факултета Одлуком број 1465/1 на VI редовној седници 06. 05. 2022. године у саставу:

Ментор: др Томислав Јовановић, редовни професор у пензији, Филолошки факултет – Београд
Ужа научна област: Српска средњовековна књижевност
Датум избора у звање: 2005.

др Зорица Витић, ванредна професорка, Филолошки факултет – Београд
Ужа научна област: Српска средњовековна књижевност
Датум избора у звање: 2016.

др Светлана Томин, редовна професорка, Филозофски факултет – Нови Сад
Ужа научна област: Српска средњовековна књижевност
Датум избора у звање: 2013.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме	Ксенија, Видоје, Миловановић
Датум и место рођења	7. 1. 1988. Ужице
Наслов мастер тезе	Покладна поезија Дубровника
Датум и место одбране мастер тезе	2014. Београд
Научна област из које је стечено академско звање мастера	Књижевност од ренесансе до рационализма

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Књижевно дело патријарха Данила III (Бањског) у рукописном наслеђу

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ и

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација Ксеније Миловановић обухвата 204 компјутерски штампане странице и подељена је на следећа поглавља: 1. Увод (стр. 1-2), 2. Живот патријарха Данила III (стр. 3-9), 3. Досадашња проучавања књижевног рада Данила III (стр. 10-24), 4. Рукописно наслеђе (стр. 25-30), 5. Пролошко житије Светог Симеона (стр. 31-43), 6. Пролошко житије Светог Саве (стр. 44-55), 7. Служба Светом краљу Милутину (стр. 56-76), 8. Пролошко житије Светог краља Милутина (стр. 77-89), 9. Слово о Светом кнезу Лазару (стр. 90-110), 10. Одлике Данилове поетике (стр. 111-113), 11. Језичко-стилске одлике Даниловог стваралаштва (стр. 114-117), 12. Приређивачка начела (стр. 118), 13. Закључак (стр. 119-121), 14. Литература (стр. 122-128), 15. Коришћени речници (стр. 129), 16. Прилог 1: Пролошко житије Светог Симеона (стр. 130-131), 17. Прилог 2: Пролошко житије Светог Саве (стр. 132-133), 18. Прилог 3: Служба Светом краљу Милутину (стр. 134-159), 19. Прилог 4: Пролошко житије Светог краља Милутина (стр. 160-172), 20. Прилог 5: Слово о Светом кнезу Лазару (стр. 173-181), 21. Прилог 6: Снимци рукописа (стр. 182-192), 22. Биографија (стр. 193), Изјава о ауторству, Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и Изјава о коришћењу. Поглавља имају оправдан распоред уз методолошку оправданост, чиме је дисертација остварена као мозаична целина која има своју унутарњу логику. Списак литературе садржи 109 библиографских јединица. У првом корпусу прилога приложени су приређени текстови свих Данилових дела. Други део прилога садржи 11 снимака појединих рукописа у којима се налазе Данилови састави.

У уводу је наговештено којим правцима ће се кретати проучавање Данилових дела. Пошто је у питању поглавар Српске православне цркве као стваралац, кандидаткињи је било потребно да укаже на мотиве и подстицаје којима се руководио састављајући разнородна дела која је посветио Светом Симеону (*Пролошко житије Светог Симеона*), Светом Сави (*Пролошко житије Светог Саве*), краљу Милутину (*Служба Светом краљу Милутину*, *Пролошко житије Светог краља Милутина*) и кнезу Лазару (*Слово о Светом кнезу Лазару*). Ова дела, осим *Слова о Светом кнезу Лазару*, имају богослужбену намену и стога им се морало приступити у сложенијем обухвату проучавања. Предметом истраживања дисертације обухваћена су сва Данилова дела која су се сачувала у преписима. Треба истаћи да се није нити једно од његових дела сачувало у аутографу, што за проучавање изворности писца представља додатну препреку. Осим тога, нека дела позната су само у по једном препису. Сачувани преписи настајали су у различитим духовним средиштима почев од XIV па до XVII века. Они се данас чувају у рукописним збиркама манастира Свете Тројице код Пљеваља, у манастиру Хиландару, у Музеју Српске православне цркве у Београду и то у збирци Радослава Грујића, као и у Народној библиотеци „Ћирило и Методије" у Софији. Неки од преписа били су познати до новијих времена, али су или заувек нестали, или изгубљени. Стање у каквом се налазе дати преписи представља отежавајућу околност за кандидаткињу пошто није увек била у прилици да непосредно проучи Данилове саставе, већ је то чинила на основу снимака, што свакако не умањује вредност постигнутих резултата.

Досадашња проучавања стваралаштва Данила Бањског само су делимично и недовољно изучена. Ксенија Миловановић имала је за циљ свог истраживања да обухвати сва Данилова дела и да их систематски проучи уз додатни задатак да их приреди по јединственим едиционим принципима. Имајући тако пред собом јасан преглед текстова свих Данилових дела са уједначеним приступом приређивања, кандидаткиња је добила поуздану подлогу и текстуално полазиште за сва даља проучавања. Оваква врста приступа у проучавањима старих српских писаца добија већу пуноћу и обједињеност више аспеката које подразумева обухватнија методологија. Ауторка је имала пред собом дела једног писца састављена у жанровима синаксарског житија, службе и слова. Њено праћење хронологије настанка сваког појединачног дела водило је неминовно и ка установљавању развоја самог писца, чиме је могла да запази да је он изграђивао и богатио свој израз у сваком наредном саставу. Свој стилски врхунац Данило је остварио у *Слову о Светом кнезу Лазару*. Повезујући то не само са личним пишчевим израстањем, кандидаткиња је запазила да је то могло имати везе и са припадањем датом времену у коме је живео кнез Лазар и са величином његове жртве у Косовском боју.

Хипотезе и очекивани резултати у дисертацији постепено су се потврђивали у сваком новом кораку који је водио ка дубљем сагледавању битних основа пишчевог стваралаштва. Немајући довољно биографских података о писцу, што није неуобичајено када су у питању особе потекле из средњовековне епохе, ауторка је донекле склопила слику о веома бурном и трагичном времену из којег потиче патријарх Данило. Стога је читаво његово дело разматрано у контексту у коме је настајало, чиме је показана сва сложеност и пишчев подвиг да се издигне из свог времена и на литераран начин захвати његову дубину и јарка обележја, често насликано поетским особеностима.

Планом рада предвиђено је да се свако од Данилових дела појединачно проучи како би се допрло до заједничких књижевнотеоријских поставки његове поетике и установило његово место међу писцима старе српске књижевности. Да би се то остварило, коришћена је аналитичко-синтетичка метода истраживања. Резултати таквог поступка довели су до јасније слике о целокупном Даниловом делу. Изналажењем свог израза Данило се није одвајао од већ постојећих узора које је налазио у делима Светог Саве, Стефана Првовенчаног, Доментијана и Теодосија. На њих се истовремено угледао, али и кретао се ка новим решењима која су га чинила посебним. Кроз његово дело провејава Савин лиризам, Стефанова ученост, Доментијанова удубљеност и Теодосијева наративност. Настало на разноликим основама својих претходника и на личном изграђивању, Данилово дело почива на својеврсној препознатљивости, коју је кандидаткиња настојала да разоткрије и објасни.

У поглављу дисертације са називом *Досадашња проучавања књижевног рада Данила III* кандидаткиња је настојала да допре не само до времена у коме је Данило живео уз доношење низа сазнања која су до сада била расута по разним изворима, него и да употпуни и повеже друга виђења његовог књижевног рада. Трагајући за макар ситним податком и фрагментом, ауторка је допринела да се о Данилу сазна понешто ново, што га чини мање заборављеним. У осврту на знатан број прочавалаца који су се дотицали Данилове личности и његовог времена, увиђају се научни напори у којима се мукотрпно разоткривала прошлост о којој се

желело да сазна више упркос недостатку извора и сведочења. Сада је та слика донекле јаснија и Данило у њој изгледа познатији. Ауторка је посветила дужну пажњу сваком проучаваоцу, који потичу још из XIX века па до најновијих времена, и изнела њихове основне резултате од значаја за тему дисертације. Полазећи од досадашњих истраживања кроз ауторске осврте и свестрану анализу појединачних Данилових дела, показано је колико је овај писац препознат као засебна појава у српском средњовековљу.

Поглавље чији је наслов *Рукописно наслеђе* посвећен је сагледавању сваког дела понаособ кроз сачуване преписе. Дат је опис са основним подацима о сваком рукопису, о томе из ког времена потиче, где се данас налази и у ком његовом делу је исписан сваки Данилов састав. Тај уобичајени археографски осврт неопходан је као полазиште за шири увид у физичко стање преписа. Опис сваког рукописа са потпуним навођењем садржине говори о контексту у коме се нашло Данилово дело. Кроз то се сазнаје врста рукописа, жеља наручиоца и практична сврха самог кодекса.

Прелазак на проучавање сваког од појединачних дела започиње поглављем *Пролошко житије Светог Симеона*. Ово житије, као и друга два Данилова дела истог жанра – *Пролошко житије Светог Саве* и *Пролошко житије Светог краља Милутина*, имају на свом почетку стихове. Данило је таквим опредељењем унео поетску ноту у прозна дела. У стиховима Симеоновог житија постигнута је одређена алитерација. Кандидаткиња је размотрила шире аспекте овог дела. Треба истаћи њено бављење паралелама између Симеоновог пролошког житија и Доментијановог и Теодосијевог *Житија Светог Саве*. Данило је преузео одговарајућа места из ових житија, притом више користећи Доментијаново дело, уводећи их у своје казивање о Светом Симеону. Таква појава у раду средњовековних писаца сасвим је уобичајена и наслеђена из богате праксе грчке књижевности. Данило је неке делове дословно преносио, а неке парафразирао, што се запажа паралелним навођењем у приложеним табелама. Кандидаткиња је дала своје виђење оваквог Даниловог опредељења: „Наведене подударности указују на Данилове стваралачке поступке, који унеколико почивају на трагању за успешним и сликовитим казивањем у књижевној традицији. Ова понирања у књижевну прошлост откривају и образованог писца, који је кадар да на темељу ранијих сагледавања створи нова књижевна дела, издвајајући важне појединости и уклапајући их у форму синаксарског житија.“ Даљом анализом овог житија спроведено је проучавање палеографских, ортографских и језичко-стилских особености. Свака од наведених појава изложена је у засебним поглављима уз свеколико трагање за појединостима које откривају изглед слова, њихову улогу, тип писма, писареве манире, језичке и стилске вредности. Таквим приступом проучавања добијена је јаснија представа о одликама појединих преписа, као и увид у Данилов стваралачки процес.

Поглавље дисертације у коме се говори о *Пролошком житију Светог Саве* издваја се по томе што је кандидаткиња са додатном пажњом пропратила Данилово увођење Силуанових стихова на почетку дела. Антологијски Силуанови стихови са препознатљивим алитерацијама очигледно су привукли Данила до те мере да их је прихватио као неодвојиви део свог *Пролошког житија Светог Саве*. Уметничка осећајност са лиризмом коју је неговао Свети Сава, пренели су се преко Силуанових стихова у Данилово *Житије* добијајући нове обрисе. Кандидаткиња је

нарочито истакла тај нови спој песничког и наративног: „лирски и епски сегмент се дубоко прожимају, комплементарно обликујући лик Светог Саве. Стихови житију дају свечанији тон, најављујући славу и посебност јунака о коме ће се у наставку говорити.“ У стиховима испред Симеоновог пролошког житија такође постоје сличне стилске појаве које је Данило изнашао угледајући се на Силуана, али оне нису до те мере достигнуте као оне које се налазе у свом узору. Компонујући Симеоново пролошко житије, Данило се још више ослањао на Теодосијево *Житије Светог Саве*. Ти делови су и бројнији и обимнији и својим упливом и новим преплитањем повезују ова два писца кроз непрестани ток оживљавања заједничког јунака. Осим тога, Данило је у овом житију користио и своје раније написано *Пролошко житије Светог Симеона* и из њега преузео поједине делове који се односе на Светог Саву. На исти начин како су средњовековни писци имали однос према Библији и делима својих претходника, тако је поступао и Данило, чиме се у потпуности саглашавао са основама поетике стварања старих писаца.

У поглављу под називом *Служба Светом краљу Милутину* анализирано је једино Данилово песничко дело. *Служба* је сагледана са више аспеката како би се открилe њене пре свега поетске стране. Кроз *Службу* је исказана Данилова љубав према светом краљу. Боравећи у манастиру Бањској, који је подигао краљ Милутин и у коме је његово тело најпре почивало, Данило се увелико надахњивао приликом састављања ове службе. Обасут богатом симболиком, Милутинов лик показује сву песникову жељу да свог јунака прослави блиставим тоновима достојним таквог владара. Анализа кандидаткиње показала је да су симболи у овој служби „далеко сликовитији и садржајнији од епитета. Њихово порекло је библијско, с тим што се истичу симболи земљорадње, као исконског људског занимања.“ Такође је истакнуто да су стихире испред канона изразито обележене светлосном симболиком, али она прожима и остале делове *Службе*. Нарочито обележје ове службе састоји се у Даниловом заједничком слављењу Светог краља Милутина, Светог краља Драгутина и њихове мајке, Свете краљице Јелене. Кандидаткиња је уочила да се Стефанов лик обликује и кроз поређења са библијским јунацима Јовом, Давидом, Соломоном и Јосифом. Њиховим особинама Данило је обогатио Стефанове одлике старозаветном древношћу. Чињеница да је Краљ Милутин подигао или обновио четрдесетак цркава на широким хришћанским просторима нашла је своје место у његовој служби. Данило је вештим поступком попут исплетеног венца навео низ Милутинових цркава. Оно што је незаобилазно да се истакне јесте кандидаткињино бављење лиризмом у *Служби* уз запажање да се том особином Данило највише препознаје и у *Слову о Светом кнезу Лазару*. У даљем поступку истраживања, у свим преписима *Службе* спроведена је палеографска, ортографска и језичко-стилска анализа. Показано је да се у лексици појављује знатан слој грчких речи, као и извесних јеврејских. Оно што посебно чини Данилову сликовитост и живописност језика јесте бројна употреба сложеница. У Даниловом коришћењу глаголских времена кандидаткиња истиче преовлађујућу употребу перфекта. Поред тога, постоје делимично и друга глаголска времена, али од посебног значаја јесу облици императива којима се зазива Свети Стефан, Господ и Богородица. Уочено је такође да се у смењивању микрожанрова у *Служби* донекле мења и разноврсност у стилском погледу.

Кроз текстолошко разматрање пет преписа и два издања *Службе* помно су пропраћене бројне појаве које показују знатна међусобна одступања. Сачувана у неколико преписа, који показују и приличне разлике, *Служба* је кандидату дала повода да се позабави природом тих разлика. Почев од композиционих разлика са премештањем места појединих тропара, промене су свакако настајале у различитим срединама. Једна од таквих појава условљена је местом настанка два преписа. Пошто је тело краља Милутина временом пренето у Софију, у два преписа његове службе који су исписани у околини Софије дошло је до увођења новог момента у слављењу. У већини преписа стоји да Стефан као пресветла звезда обасја „сву Српску земљу", а у наведена два преписа додато је „и Бугарску земљу". Иако је у питању изневеравање Данилове изворности, није необично да се и у другим српским службама временом дограђивало и мењало према датим потребама, што показује колико се тај жанр доживљавао у постепеном и живом настајању којим се светитељу обраћа са новим жаром. Данило је остварио *Службу* укрштањем два канона, једног посвећеног Светом краљу Милутину и другог, *Молабног канона Богородици*, који је у два преписа замењен *Каноном пресветој Богородици*. Данило је приликом писања *Службе* предвидео акростих најављујући га на почетку канона. Акростих је неједнако сачуван у преписима због каснијих измена. Чини се да се он најбоље очувао у хиландарском препису, што је можда најближе његовом изгледу у Даниловом аутографу. Поред праћења реализације акростиха у сваком препису, дошло се до сазнања да се кроз канон светом краљу Милутину појављује и Данилово име, које он није најавио, што се објашњава његовом скромношћу. Кандидаткиња је у својој анализи показала да сва чтенија у оквиру *Службе* нису увек подједнака у преписима. Иако су предвиђена да се захватају из одређених стихова Премудрости Соломонових, то није увек одговарајуће спроведено. Неки стихови су преузети из делова других глава исте књиге, чиме је установљен још један вид измена које су се одвијале у појединим преписима. Поред тога, истакнута је и таква врста разлика којима је текст у одређеним преписима скраћиван, а у другим прошириван. Обим таквих неслагања иде од појединачних речи, стихова па све до читавих тропара и опширних упутстава за практично одвијање богослужења. Нарочит значај у дисертацији посвећен је праћењу лексичких варијација. За српскословенски језик то је показатељ његове разноликости и богатства, а када је реч о нарушавању Данилове изворности, то је још један знак удаљавања од ње, макар она била и на нивоу стварања лексичких синонима, што је допринело и одговарајућем стилском померању. Виђење кандидата о свеколиким променама сагледаним кроз преписе исказано је следећим закључком: „Наведене разноликости показују колико је ова служба попут неких других понекад доживљавана као жива и незавршена творевина, пре свега у богословском погледу, али такве измене истовремено се тичу и литерарних одређења."

У поглављу под називом *Пролошко житије Светог краља Милутина* примењен је исти методолошки поступак као и приликом истраживања других дела, а нарочито *Службе Светом краљу Милутину*. На почетку и овог синаксарског житија, као и Симеоновог и Савиног, постоје стихови. Данило их је за ову прилику саставио сам. Како се ово житије налази у сваком од преписа *Службе* после шесте песме канона, оно је анализирано са блиском повезаношћу оба дела. Тако је уочено да су неки делови из *Службе* уграђени у *Житије*, мада се

то може сматрати и обрнутим поступком. Кандидаткиња је напоредно навела сва подударна места у оба дела. То су делови који се односе на мотив Јесејеве лозе, на мотиве маслине и уља, на Милутиново подизање цркава у Палестини, у Константинопољу и на подизање манастира Хиландара. Такође су подударни и делови који се тичу Стефанових чудотворних моштију и његовог гроба, као молитве за спас отачаства. Текстолошким сагледавањем преписа установљено је да су у преписима насталим у бугарским крајевима изостали почетни делови *Житија*. Пропраћене су и све врсте разлика међу преписима, чиме је створена представа о њиховом текстолошком стању.

Кроз поглавље *Слово о Светом кнезу Лазару* сагледано је ово дело на основу само једног сачуваног преписа. Да ово слово није сасвим опстало у првобитном облику говори и уношење уводних делова у њега из другог слова посвећеног Светом кнезу Лазару које је саставио Непознати Раваничанин. Остаје непознато ко је такву промену начинио, да ли писар и уједно редактор сачуваног преписа, или неки претходник. Кандидаткиња је уочила велике поетске вредности овог Даниловог слова. Она је то исказала на врло сликовит и језгровит начин: „Распони Данилових стваралачких способности испољени су у додатном узлету у његовом *Слову о Светом кнезу Лазару*. Омеђено наративним и реторским токовима, ово дело саткано је од нити које блистају лирским одсјајима. Историјска подлога *Слова* израња кроз Данилово виђење једног од кључних и судбинских догађаја српске историје, Косовске битке, и Лазаревог страдања у опредељењу за царство небеско. Стилска разиграност којом Данило води своје казивање одаје уметничку истанчаност којом је досегао величину догађаја који се налази у средишту овог дела. Смирени тонови излагања препознају се у свим деловима *Слова*. Чак и када се после низа земаљских слика погибељи наговештавају небеска пребивалишта мученика, међу којима Лазару припада заслужено место, код Данила све тече одмерено и усклађено између земаљских путева и небеског отишја.“ Да је ово слово посебно не само у Даниловом стваралаштву, него и у оквиру других списа посвећених кнезу Лазару и Косовском боју, говоре многе његове уметничке одлике о којима је проговорено са довољно пажње. Свака композициона целина анализирана је тако што се у њима трагало за Даниловим поетичким одликама. Тиме је показана и складна мозаичност проткана смењивањем наративног и реторског ткива. Дубоко Данилово проживљавање и разумевање косовског страдања приметно је у свакој његовој мисли. *Слово* је истовремено позив на мољење за спас народа. Оно поседује снагу којом се окрепљује, а не очајава. У њему се трага за помоћи у којој је Лазар у средишту ишчекивања која долазе из небеских простора. Кандидаткиња је дала своје виђење смисла који се налази у овом слову: „*Словом о Светом кнезу Лазару* Данило је на уметнички начин дочарао време страдања изазвано надирањем Турака на Српску земљу и посведочио постојаност свог народа да истрпи немерљива искушења.“

Окончавајући анализу сваког од појединачних дела, кандидаткиња је прешла на синтетичко разматрање Даниловог дела у његовој целовитости. То је остварено кроз поглавље названо *Одлике Данилове поетике*. Најпре је запажено да је Данило првобитно проналазио ослонац у старијим писцима, пре свега у Доментијану и Теодосију. Његов приповедачки поступак у пролошким житијима Светог Симеона и Светог Саве одаје казивачку сажетост. Већа сижејна развијеност остварена је у *Синаксарском житију Светог Стефана*. Данилово приповедање у

овим саставима нема дигресија и ширих епизода, што је условљено и поетиком жанра синаксарског житија. Писац је испољио већу стваралачку самосталност у Милутиновом синаксарском житију и поготово у *Слову о Светом кнезу Лазару*. Његовом надахнућу у састављању *Службе* и *Синаксарског житија Светог Стефана* допринео је боравак у манастиру Бањској у коме је краљ Милутин већ деценијама почивао. Кандидаткиња сматра да је успомена на краља Милутина била „веома жива у народу и посебно негована у његовој гробној задужбини“. Од значаја је и запажање да се Данило Бањски није ослањао на *Житије краља Милутина* које је написао архиепископ Данила II. О томе говоре „многе појединости које указују на то да је Данило III самостално обликовао култне списе посвећене бањском краљу, без поређења са претходним извором.“ За ауторку дисертације „Највећи допринос српској средњовековној књижевности, али и историографији, Данило је дао кроз *Слово о Светом кнезу Лазару*. Као Лазарев савременик и чест гост на крушевачком двору, Данило је изнео поуздане појединости из кнежевог живота, чија је тачност утврђена након каснијих историографских проучавања. Детаље о Лазаревом пореклу и породици Данило наводи хроничарски прецизно, Косовску битку приказује више у духовној него у ратничкој равни, доносећи утешитељску визију моралне победе праведника. Тада га јасно можемо сагледати не само као писца, већ и као духовног поглавара који жели да охрабри и оснажи свој народ.“ Данило је био учесник преноса Лазаревих моштију из Приштине у Раваницу, што је свакако имало одјека у његовом *Слову*. Он је истовремено „Као изванредан познавалац српскословенског језика и даровит стваралац, остваривао многе необичне спојеве у маниру плетенија словес.“ Као закључни поглед на Данилово дело кандидаткиња је истакла да се распон његових стваралачких способности „најбоље огледа у *Слову*, у које је на свој начин уплео неколико микрожанрова ради постизања снажних стилских ефеката. Посредством плача, беседе и молитве, књижевни текст је обогаћен новим узлетима стваралачке мисли.“ Данилово дело израста „на темељима библијских, византијских и словенских традицијских елемената“.

Кроз поглавље *Језичко-стилске одлике Даниловог стваралаштва* дат је преглед битних поступака који карактеришу овог писца. Анализом језика Данилових дела сагледан је лексички фонд његовог стваралаштва. Упоређени су лексички слојеви у свим књижевним саставима, чиме се дошло до увида у основни пишчев језички корпус. Поред тога, сагледане су заједничке стилске одлике на нивоу свих дела. У закључку су предочени главни резултати добијени проучавањем Даниловог књижевног дела. Према свему изнетом, дошло се до одређенијих и јаснијих погледа на Данилово стваралаштво које до сада није сагледано у толикој мери и целовитости. Пређени истраживачки пут кандидаткиње говори о поузданом аналитичком и синтетичком методолошком поступку којим је добијена представа о значајном писцу српске средњовековне књижевности.

Приводећи свој рад окончању, кандидаткиња је навела приређивачка начела и приложила списак коришћене литературе. Од посебног значаја за бављење датом темом јесу приређени текстови свих Данилових дела. Уједначеним едиционим начелима по први пут су Данилови састави окупљени на једном месту и прикључени овој дисертацији, што је посебна врлина читавог приступа

проучавању овог писца. Тако приређена, ова дела имају прилику да се појаве у очекиваном будућем издању.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Ксеније Миловановић *Књижевно дело патријарха Данила III (Бањског) у рукописном наслеђу* написана је обухватно и темељно, почев од окупљања грађе засноване на рукописима битним за дату тему, преко пропратне литературе, па до трагања за сопственим начином и приступом у проучавању. У изради дисертације показана је савесност и научна зрелост кандидаткиње. Довољно познавање релевантне литературе омогућило јој је потребну критичност у тумачењу Даниловог књижевног дела.

Основни предмет истраживања ове дисертације јесте сагледавање Данила Бањског као писца различитих жанрова. Његова дела настајала су у жанру пролошког житија, службе и слова. Свако од поглавља дисертације осмишљено је на поуздан методолошки начин, чиме је постигнута већа уверљивост остварених резултата.

Кандидаткиња је у поглављу које се бави ранијим проучаваоцима успела да смести дату тему у контекст осталих истраживача и да тиме допринесе јаснијем одређењу својих очекивања и провери сопствених резултата. Своја проучавања спровела је књижевноисторијским и књижевнотеоријским поступком. Мозаични изглед дисертације истиче свако поглавље у свом тематском одређењу, чиме је успостављен јасан методолошки приступ.

Поглавље у коме се говори о рукописном наслеђу обрађено је са великим познавањем археографских начела. Тиме су рукописи са преписима Данилових дела јасно дочарани садржином и указивањем на елементе битне за увид у контекст у коме се они налазе као део ширих зборничких целина.

Анализом сваког појединачног дела дисертација је остварена као обухватно истраживачко прегнуће. Спроведена проучавања на тај начин допринела су целовитом увиду у Данилово дело. Његов развој као писца показан је кроз одлике појединачних дела, што свакако има значаја за познавање његове поетике. Поглавља дисертације остварена су пропорционално, чиме је постигнут међусобни склад. Добијени резултати су уверљиви и потврђени очигледном проверљивошћу. Главни резултат дисертације представља целовито виђење Даниловог дела.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Milovanović, Ksenija, Borka Milovanović, Irina Milovanović, *Using computers in teaching Serbian language and literature*. Science and Higher Education in Function of Sustainable Development, 5th International Conference, Business Technical College, Užice 2012.
2. Миловановић, Ксенија, *Нове технологије у настави српског језика и књижевности (употреба ИКТ-а)*. Школски час српског језика и књижевности, 3–5, Београд 2014, стр. 74–86.

3. Миловановић, Ксенија, *Фолклорни елементи у језику Ветрановићевих маскерата*. Језик у (не)књижевним дјелима. Међународна студентска конференција. Зборник радова. Идиом, Ријека 2014, стр. 115–122.

4. Миловановић, Ксенија, *Епистола о недељи у српској редакцији према препису из XVII века*. Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима, XI, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд 2016, стр. 181–191.

5. Миловановић, Ксенија. *Повест о паду Цариграда 1453. године према српском препису из XVII века*, Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима, XII, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд 2017, стр. 203–232.

6. Миловановић, Ксенија, *Архаична лексика села Дрежника*. Нова Зора, часопис за књижевност и културу, 60, Просвјета, Билећа, Гацко, 2018, стр. 159–164.

7. Миловановић, Ксенија, *Заборављени сан цара Навуходоносора*. Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, LXXXIV, Филолошки факултет, Београд 2018, стр. 113–118.

8. Миловановић, Ксенија, *Испитивање читалачких компетенција ученика на средњовековним текстовима*. Методички видици: часопис за методику филолошких и других друштвено-хуманистичких предмета, 9, Филозофски факултет, Нови Сад 2018, стр. 75–103.

9. Миловановић, Ксенија, *Средњовековна и народна култура у роману Нишчи Видосава Стевановића*. Савремена проучавања језика и књижевности. Зборник радова са X научног скупа младих филолога Србије, књига 2. Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2019, стр. 65–74.

10. Миловановић, Ксенија, *Преписи дела о Светом кнезу Лазару у рукописној збирци манастира Хиландара*. Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности, X, XXVI Дани српскога духовног преображења. Деспотовац: Народна библиотека Ресавска школа; Београд: Институт за српски језик САНУ, 2019, стр. 267–274.

11. Миловановић, Ксенија, *Средњовековни елементи у романима Добрила Ненадића*. Ћоровићеви сусрети – Српска проза данас. Књижевно дјело Добрила Ненадића. Просвјета, Билећа 2019, стр. 125–132.

12. Миловановић, Ксенија, *Трагом средњовековља и народне традиције у песмама Рајка Петрова Нога*. Ћоровићеви сусрети – Српска проза данас. Књижевно дјело Рајка Петрова Нога. Просвјета, Билећа 2020, стр. 215-219.

VIII ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма „iThenticate“, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације **„Књижевно дело патријарха Данила III (Бањског) у рукописном наслеђу“** аутора **Ксеније Миловановић**, констатујем да утврђено подударање текста износи **5%**.

Овај степен подударности у складу је са Чланом 9. *Правилника*.

На основу изнетог, а у складу са чланом 8. става 2 *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду*, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

Кандидаткиња је резултате свог истраживања протумачила на релевантан и убедљив начин, приказала их прегледно и систематично, јасним, прецизним и однегованим научним језиком.

IX ПРЕДЛОГ

С обзиром на то да је у питању обухватно и развијено истраживање чији су резултати важни за историју српске средњовековне књижевности, са задовољством препоручујемо Већу да рад Ксеније Миловановић са темом *Књижевно дело патријарха Данила III (Бањског) у рукописном наслеђу* прихвати као докторску дисертацију, а кандидата позове на усмену одбрану пред следећом комисијом:

Комисија:

_____
др Томислав Јовановић, редовни професор

_____
др Зорица Витић, ванредна професорка

_____
др Светлана Томин, редовна професорка